

ЗАРОДЖЕННЯ КОМЕДІЇ НОВОГО ТИПУ У ФІЛЬМАХ ЧАРЛІ ЧАПЛІНА

Євгенія Морєва^{1*}, Андрій Маслов-Лисичкін²

¹Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

²Київський національний університет культури і мистецтв

Анотація

Мета статті — визначити передумови у формуванні та становленні нових жанрів кінокомедії у творчості американського режисера Чарлі Чапліна та систематизувати основні принципи побудови його комедійної драматургії. *Методи дослідження*. Застосовано біографічний метод (за його допомогою проведено паралелі та знайдено закономірності між професійною діяльністю та життєвими перипетіями, що спіткали митця впродовж життя, особливо у ранніх періодах) та соціокультурний підхід (розкриває професійний та особистісний контекст, в якому жив та працював режисер). Також використано загальнонаукові та наукові методи, зокрема, метод мистецтвознавчого аналізу (для виявлення особливих засобів виразності у візуальному та музичному ряді) та метод історичного аналізу (для узагальнення результатів дослідження). *Результати*. Комедії Чарлі Чапліна засновані на всьому спектрі людських почуттів; через смішні та кумедні ситуації розкриваються глибокі теми, що одвічно турбують людство: любов, родина, турбота, прив'язаність, відповідальність, добро та зло. Одна з основних тем — бідність в модерному суспільстві — геніально реалізується за допомогою придуманого режисером знаменитого героя-волоцюжки (у власному виконанні), який змушений підкорюватись законам андеграунду мегаполіса, але є взірцем чуйної та інтелігентної людини. Виявлено, що у жанровому відношенні комедії Чарлі Чапліна не вписуються в наявну на той час (і пізніше) класифікацію, адже його фільми — нове слово в кінокомедії. На прикладі ранніх комедій Ч. Чапліна розглянуто формування знаменитого образу незграбного волоцюги. Аналіз фільму «Малюк» за допомогою біографічного методу виявив риси вдачі нового комедійного героя, адже його поведінка впливає на емоційне сприйняття глядача. Власний життєвий досвід режисера дозволив створити унікальні екранні твори, засновані на гуманізмі та любові до життя. *Наукова новизна* полягає в тому, що вперше в українському мистецтвознавстві висвітлено питання жанрової проблематики в фільмах Чарлі Чапліна.

Ключові слова: кінокомедія; жанр; біографія; знімальний процес; міжлюдські стосунки; Чарлі Чаплін

Для цитування

Морєва, Є., & Маслов-Лисичкін, А. (2022). Зародження комедії нового типу у фільмах Чарлі Чапліна. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*, 47, 26-32. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.47.2022.269545>

ВСТУП

Формування жанрової системи в кінематографі на початку його становлення відбувалось доволі стрімко, але в перші роки кіно компонувалось із набору простих сюжетів, опосередковано пов'язаних між собою. Технологічні можливості в той час не дозволяли розвинути сюжети з глибокими ідеями та складною драматургією. Часто сюжетна лі-

нія народжувалась прямо в студії в процесі зйомки. Динамічність подій у кадрі була першочерговою, саме цей параметр формував жанрово-стильове розгалуження в ранньому кінематографі і зараз вважається одним із жанрово- та стильоутворювальних чинників. Обов'язковою була яскравість візуального ряду, оскільки чорно-біле кіно не могло оперувати кольором, цю функцію виконували об'єкти, які рухались, особлива увага приділялась

Надійшла 24 травня 2022; Прийнята 27 серпня 2022

Стаття була вперше опублікована онлайн 26 грудня 2022

*Автор для кореспонденції

жестикуляції та міміці героїв (на межі афектації). Видовищність була найпершим показником, який впливав на емоційний стан глядача (знов ж таки, через перцептивну обмеженість німого кіно), а звуковий ряд — тільки доповненням, яке в цілому створює той чи інший настрій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Кінороботам Чарлі Чапліна присвячено багато досліджень — від ґрунтовних монографій та життєписів до спеціальних статей, присвячених тій чи іншій проблематиці чи тому чи іншому фільму режисера. В контексті цієї роботи інтерес становить одна з перших монографій письменник Дж. МакКейба «Чарлі Чаплін» (McCabe, 1978), який був знайомим з оточенням режисера та багато деталей його біографії дізнався з розмов із цими людьми. У фундаментальному дослідженні Ж. Делеза «Кіно» акцентується увага на тому, що Чаплін, працюючи з пантомімою в німому кіно, перетворив її на мистецтво-дію: «Чаплін вибирав близькі один одному жести та відповідні їм віддалені ситуації так, що з їхньої взаємодії виникала особливо напружена емоція, і водночас народжувався сміх» (Deleuze, 1997, p. 170). У книзі Ч. Маланда (Maland, 1989) «Чаплін і американська культура: еволюція образу зірки» йдеться про феномен режисера, актора та продюсера, розкриваються причини популярності його фільмів. К. Харнес (Harness, 2007) бачить у комедіях Чапліна соціальний коментар, зроблений за допомогою виразних засобів кіно, про що йдеться в його книзі «Мистецтво Чарлі Чапліна: аналіз фільмів». Окремі статті З. Межеєвської «Чарлі Чаплін: геній комедії» (Mierzejewska, 2011) та К. Б. Куріяма (Kuriyama, 1992) «Змішана комедія Чапліна», а також дослідження Дж. Масти (Mast, 1979) «Комічне мислення. Комедія та кінематограф» присвячені жанровому аспекту фільмів Чарлі Чапліна. Візуальні та інші виражальні засоби комедій режисера аналізуються у роботі К. Гансмаєра (Hansmeyer, 1999) «Прийоми Чарлі Чапліна у створення комічного ефекту його фільмів», а їхній вплив на європейський авангард — у лекціях Ш. Сіммонса (Simmons, 1985) у Флоридському Міжнародному університеті (1985) та художній галереї Ванкувера (1992). З точки зору психології фільми Чапліна розглянуто в монографіях С. Б. Джиргуса (Girgus, 2002) «Америка в кіно: модернізм, документальна драма і Америка, що змінюється» та Е. Кріса (Kris, 1952). Деякі біографічні деталі, пов'язані з особистим життям, висвітлено на сторінках спогадів його другої дружини Л. Грей в співавторстві

з американським істориком та мистецтвознавцем Дж. Венсом (Grey Chaplin & Vance, 1998) «Дружина короля вечірки» та Л. Вади (Wada, n.d.) «Дружина Чарлі Чапліна». Основним інформаційним джерелом є автобіографія самого режисера (Chaplin, 2012).

Мета статті — визначити передумови формування та становлення нових жанрів кінокомедії у творчості американського режисера Чарлі Чапліна та систематизувати основні принципи побудови його комедійної драматургії.

Методи дослідження. Переоцінити роль фільмів режисера в історії розвитку комедійних жанрів у кінематографі неможливо, оскільки саме Чаплін використав психологічний чинник, який надав його комедіям (та комедіям режисерів наступного покоління) іншого змісту в порівнянні з популярними на той час комедіями ляпасів або ситуацій. Для досягнення поставленої мети використано біографічний метод, що широко застосовується в психології та літературознавстві (за його допомогою проведено паралелі та знайдено закономірності між професійною діяльністю та життєвими перипетіями, що спіткали митця впродовж життя, особливо у ранніх періодах) та соціокультурний підхід (який розкриває професійний та особистісний контекст, в якому жив та працював режисер). Застосовано загальнонаукові та власне наукові методи, зокрема метод мистецтвознавчого аналізу (для виявлення особливих засобів виразності у візуальному та музичному ряді) та метод історичного аналізу (для узагальнення результатів дослідження).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Чарльз Спенсер Чаплін, який розпочав свою діяльність у кіно, коли переїхав із Нью-Йорка до Лос-Анджелеса. Його перші кроки в екранному мистецтві були пов'язані з комедіями-ситуаціями, з якими він уже був добре знайомий, оскільки їхній принцип використовувався і в театрі. У перші роки роботи в Голівуді режисер спостерігав, як стрімко розвивались технології в кінематографі, головним чином у бік оптимізації розмірів та збільшення мобільності апаратного обладнання. На сторінках автобіографії він згадує, як після повернення зі своєї європейської подорожі (на початку 20-х) він із здивуванням побачив, що ті знімальні прилади, які раніше займали велику кімнату, значно зменшились, деякі можна було пересувати та навіть переносити. Безперечно, це пришвидшило, спростило та надало зручності знімальному процесу, що давало змогу більш творчо підійти до змісту фільму.

Еволюція комедії в творчості Чарлі Чапліна почалась, як і в більшості режисерів того часу, з комедій-ситуацій; драматургія (т.зв. «ланцюжкова»), яка базувалась на швидких сюжетних поворотах, являла собою т.зв. зчеплені набори міні-сюжетів, подієво пов'язані між собою (іноді такі сюжети вибудовувались лише на наявності одного спільного героя). Кінематограф тоді не потребував від авторів особливої сценарної майстерності, і сценарій писався прямо в момент зйомок. Однак з розширенням технічних можливостей почався процес ускладнення змістового наповнення фільмів, і одним із перших режисерів у жанрі комедії з цим експериментував Чарлі Чаплін. Митець замислився над зображенням стосунків між людьми в реальному житті в жанрі комедії, в процесі чого народився знаменитий волоцюга. Спостережливість режисера та вміння помічати найдрібніші деталі створили образ, у якому дивним чином поєднано полярні риси характеру волоцюги та інтелігента, що часто траплялися в житті та рідко на екрані й надавало незмінному герою Чапліна більшої реалістичності в порівнянні з багатьма популярними кіногероями того часу. В такому образі митець дебютував у фільмі Г. Лермана «Дитячі автомобільні гонки» (1914) як герой масовки, який постійно намагається влізти в кадр, заважаючи головним героям.

А вже у своєму фільмі «Позикова лавка» (1916) Чаплін розвиває характер свого героя, наділяючи його тими зворушливими якостями, яким співчував глядач: у сцені, коли він намагається переконати «позикодавця», задіяні відповідна жестикуляція, а головне — крупний план обличчя, яке виражає глибину почуттів (у зміні емоційного стану героя — від доброти до відчаю та терпличості). У творчості режисера вперше висвітлюється тема дитинства в усіх його аспектах. Для самого Чапліна вона була близькою, адже він виховав одинадцять своїх дітей (дванадцятого визнав рідним, попри негативний результат судмедекспертизи). Незважаючи на те, що стосунки з колишніми дружинами не завжди були простими (до прикладу, Літа Грей надрукувала свої спогади про романтичні стосунки та дворічний шлюб з режисером в автобіографії та спільній із Джеффри Венсом книзі «Дружина короля вечірки», в якій ідеться про найдорожче розлучення того часу (яке коштувало режисеру 825000 доларів) (Grey Chaplin & Vance, 1998), його діти завжди відчували батьківську любов та турботу, про що вони самі розповідали журналістам у численних інтерв'ю. Проте Чаплін-батько у вихованні дотримувався строгих правил та християнських заповідей, його нащадки вирости гідними людьми, деякі з них обрали

акторську професію чи професію зі світу кіно та досягли значних результатів: Чарльз Чаплін-молодший (актор, 1925–1968, в шлюбі з Літою Грей), Сідні Ерл Чаплін (актор, 1926–2009, в шлюбі з Літою Грей), Джеральдін Чаплін (актриса, нар. у 1944 в шлюбі з Уною О'Ніл), Майкл Джон Чаплін (актор, нар. у 1946 в шлюбі з Уною О'Ніл), Джозефіна Чаплін (актриса, нар. у 1949 в шлюбі з Уною О'Ніл), Вікторія Чаплін (артистка цирку, нар. у 1951 в шлюбі з Уною О'Ніл), Юджин Чаплін (режисер, звукоінженер, нар. у 1953 в шлюбі з Уною О'Ніл), Джейн Чаплін (актриса, нар. у 1958 в шлюбі з Уною О'Ніл), Крістофер Чаплін (композитор і актор, нар. у 1962 в шлюбі з Уною О'Ніл).

Тема дитинства є центральною в творчості Чарлі Чапліна та постійно перетинається з темою родинних взаємин, багато його фільмів використовують сюжети з його власного життя. Батьки Чарлі та його брата Сіда до розлучення були відомими акторами, мали успіх. Перший рік маленького Чарлі минув у теплі та любові. Але все раптово змінилось для всіх членів родини після розлучення, яке спровокувало злидні і для матері, і для батька. Втративши голос, мати вже не могла виступати в вар'єте, заробляла перешиванням речей, зіпсувавши зір та підірвавши психічне здоров'я. Батько, хоча й зміг довше втримати популярність, та все ж пияцтво довело його спочатку до бідності, а згодом — до смерті. Брати швидко стали на самостійний шлях та почали заробляти та утримувати родину, зокрема, допомагати батьку. Одна з останніх зустрічей батька та сина описана в книзі Дж. МакКейба (McCabe, 1978) «Чарлі Чаплін», коли старший Чаплін зустрів біля бару свого сина та попросив його виступити перед друзями-пияками. Він так пишався своїм сином, що дав гроші за виступ, проте синові він запам'ятався інакше: «...дав йому щось інше: поцілунок і обійми — перший і єдиний раз, коли він це зробив. Це був останній раз, коли Чарлі бачив свого батька» (р. 19).

Часто можна почути, що існує т.зв. феномен Чарлі Чапліна щодо його ранньої популярності, природної майстерні, здатності стрімко розбагатіти та стати мільйонером. Проте коріння цього «феномену» треба шукати в його нелегкому дитинстві, яке спонукало п'ятирічного хлопчика почати грати в спектаклях:

... коли мені було п'ять років, я вперше вийшов на сцену, тому що голос моєї мами зірвався. Я як раз стояв за кулісами. В залі почали реготати, видавати різні звуки, і мама вибігла зі сцени. Тоді директор взяв мене за руку, вивів на сцену, а сам

пішов, і я опинався сам на сам з публікою. Я не міг розгледіти обличчя людей через завісу тю-тюнового диму. Я тихенько, а потім голосніше заспівав популярну пісню, а оркестр не міг довго “схопити” мене. На середині пісні в мене почали кидати монети, я зупинився і сказав, що як зберу гроші, продовжу, від чого зал знову вибухнув сміхом. Я не соромився, мені було зручно, я відчув публіку, під її оплески танцював, мавпував відомих співаків. (Chaplin, 2012, pp. 13–14)

Такий ранній акторський досвід спричинив те, що вже в 12 років Чаплін мав перший ангажемент, але і це далось не раптово, оскільки братам (ідея почати акторську кар’єру належала старшому братові Сіднею) знадобилось багато разів зазнати невдачі, аби врешті зрозуміти, що саме потрібно для успіху (зовнішній вигляд, манери, стиль мовлення тощо). Отже, долаючи багато перешкод, брати увійшли в омріяний акторський світ: «Мистецтво, зокрема комедія, стала одночасно засобом виживання та формою контрольованої боротьби з божевільням, яка може подолати або відвернути зовнішні та внутрішні загрози. Чаплін не тільки розумів це, але й наполегливо тримався цієї передумови» (Kuriyama, 1992, p. 28). Лондонське театральне бюро Чарльза Формана, за спогадами самого Чапліна, було відправною точкою його професійної кар’єри (1903), хоча ще в 1898 році грав та танцював в студії «Вісім Ланкаширських хлопців». У цьому контексті існує ще одна істотна деталь — Чаплін, потрапивши в театральні бюро та студії, додавав до свого віку два роки. Отже, лондонські сцени побачили перші кроки зіркового шляху великого коміка.

Незабаром прийшла ідея підкорити нью-йоркський Бродвей, але перші гастролі лондонського театру з їхнім «Гамлетом» пройшли непомітно, і тільки вдруге Чарлі Чапліна помітили місцеві продюсери, запропонувавши молодому акторові контракт у 1913 році. Відтак, бачимо, що до першого етапного успіху актор пройшов п’ятнадцять років набуття професійної майстерності, що нівелює «міф» про особливий феномен популярності Чапліна.

Проте справжнім поясненням «феномену» Чарлі Чапліна є те, що початок зіркової кар’єри актора (згодом режисера, композитора, сценариста, продюсера) збігся з початком американського кінематографа. Переїзд в Лос-Анджелес перегорнув сторінку в професійному та особистому житті Чапліна та розпочав славетний літопис митця в кіно. Це був його шанс «повторити свою перемогу і... подолати напівзасвоєний страх» (Kris, 1952, p. 214). Новацією Чапліна-режисера є зміна

комедійного дискурсу в кіно — на місце комедій ляпасів прийшли комедії-ситуації, яким він як режисер (та актор) надавав особливого змістового та емоційного забарвлення, що ще не практикувалось голлівудськими кіностудіями, але диктувалось професійним та життєвим досвідом митця. На «території» режисера Г. Лермана, у якого Чаплін грав у фільмах, народився образ знаменитого волоцюги в чоботах, штанях, піджаку не за розміром, з котелком та ціпком — ознаками нового героя нової кіноери. Він змушував глядача сміятись і плакати, повністю переживати його історію та впізнавати частинку себе. Це новий тип героя не тільки в жанрі комедії, а й в кінематографі в цілому.

Чарлі Чаплін, більш відомий загалу як актор та режисер, ще поєднував діяльність продюсера, сценариста та композитора. За його ж словами, він був самоучкою та здобував знання різними доступними для себе шляхами: вчився режисерської та акторської майстерності безпосередньо на сцені та знімальному майданчику; музично обдарований від природи (в дитинстві самостійно навчився грати на фортепіано), створював мелодії для своїх фільмів, які потрапляли в руки професійних музикантів та звуковиків і перетворювались на влучні саундтреки), до того ж розподіляв їх у своїх фільмах так, що доречно говорити про засади музичної драматургії у режисера. Звісно, в той час про це кінематографісти серйозно не замислювались, однак інтуїтивно це відчував не тільки Чарлі Чаплін, але й інші.

Ще однією особливістю «феномену» Чапліна є те, що майже весь продакшн та постпродакшн був зосереджений у його руках; він бачив перспективу всього процесу, грамотно керував бюджетом, навчився гнучко планувати кожний знімальний день. Через те, що митець бачив цілісну картину з самого початку, фільми виходили органічними щодо форми та змісту. Це забезпечило їх смислову багатомірність, і сьогодні дослідники та знавці знаходять все нові й нові грані його кінодраматургії.

Перші голлівудські комедії були пов’язані з іменами М. Ліндера, Е. Любіча, Дж. К’юкора, які започаткували жанр ліричної комедії. Чарлі Чаплін не підпадає під будь-яку жанрову класифікацію раннього кінематографа, але він володів таким рівнем емоційного впливу, якого визнані комедіографи не досягли. Перші спроби жанрової систематики кіно класифікували постать Чапліна лише як автора комедій, оскільки більшість його фільмів не підпадали усталеним ознакам. Вже його ранні роботи відходять від принципів будови простого кіно: сюжети вже не такі лінійні (навіть

в комедіях-ситуаціях), виразно показана взаємодія художнього образу та реального життя. Як зазначає С. Б. Джиргус (Girgus, 2002), «... для Чапліна гумор водночас захищає та структурує індивідуальну психіку перед обличчям болю людського стану» (р. 158).

Переламним моментом у становленні Чапліна-режисера є вихід фільму «Малюк» (1921). Історія зворушливої комедії про життя волоцюги та його прийомного сина, знайденого на смітнику, почалась із казусу. Чаплін побачив батька та сина Куганів у танцювальній антрепризі, і образ маленького хлопчика запам'ятався режисеру. Наступного дня, дізнавшись, про те, що Джека запросив інший режисер, Чаплін засмутився через те, що зволікав і не встиг першим. Але невдовзі з'ясувалось, що через схожість імен (Джек — батько, Джеккі — син) він даремно нервував: питання було зняте, а контракт підписаний. Чаплін в автобіографії згадує, що працювати з хлопчиком було настільки легко, що народжені прямо на майданчику сценарні повороти одразу й блискуче втілювались у життя.

Фільм виявився зі складним сюжетом, у якому розповідається про декілька років життя волоцюги та його прийомного сина в бідній квартирі, про любов один до одного, спільні пригоди та буденне життя. Незважаючи на те, що образ волоцюги вже втілювався Чапліном на екрані, «Малюк» став першою повнометражною стрічкою, де герою надана повна психологічна характеристика (James, 2016). Драматичні сцени фільму є кульмінаційними за своїм темпом, напруженням та емоційним впливом, що підсилюється музичним рядом, створеним автором, про що йдеться у статті З. Межевської:

Оскільки фільм німий, дії акторів і драматична музика дійсно підкреслюють настрій конкретної сцени. Крім того, фільм створено за допомогою технології швидкої перемотки вперед, яка називається уповільненою зйомкою. Це робить персонажів смішнішими. Хорошим прикладом є сцена бійки Чапліна з громилою. Чаплін нічого не робить, але кидається, щоразу, коли чоловік завдає йому удару. Через перемотування вперед це виглядає дуже кумедно, оскільки Бродяга швидко присідає і, відповідно, змушує чоловіка мати вигляд страшного бійця. (Mierzejewska, 2011, p. 92)

Такої ж думки дотримується Г. Маст:

У фільмі «Малюк» Чаплін повертається до менш іронічного, більш сентиментального матеріалу.

Хоча критики захоплюються любов'ю та ніжністю у стосунках Чарлі з усиновленою дитиною, вони також знаходять серйозні недоліки в мелодраматичному трактуванні матері хлопчика, а також в іронічному сні, в якому нетрі Чарлі перетворюються на перлинно-біле небо. Але хоча стосунки Джеккі та Чарлі є емоційним центром фільму, вони не є його темою. Відкинути іншу частину фільму як невідповідну — означає втратити заплановану єдність. Подібно «Сонячній стороні», в «Малюку» протиставляються соціальні та моральні принципи людській практиці. Тема «Малюка» — родинна та батьківська любов. (Mast, 1979, p. 92)

Для Чапліна фільм був автобіографічним, адже за два роки він втратив власного сина Нормана і переніс всю свою любов і свій біль на екран: ««Малюк» — дуже зворушливий фільм. Це справді «картинка з усмішкою — і, можливо, зі сльозою». Це майже, як присвята Чарлі своїм глядачам, яка використовується як спосіб пояснити, ким він був у справжньому житті» (Mierzejewska, 2011, p. 91). Іронією долі стала подія, що припинила другий шлюб режисера: «Під час зйомок «Малюка» шлюб Мілдред і Чарлі розпався. Подружжя розлучилося 13 листопада 1920 року, незадовго до виходу «Малюка» на початку лютого 1921 року, майбутня дружина Чапліна Ліліта МакМюррей (Літа Грей Чаплін) грала у фільмі кокетливого янгола (Wada, n.d.).

«Малюк» є не тільки центральним фільмом певного періоду, а й однією із знакових комедій режисера, оскільки фільм виходить за жанрові межі і визначення його як комедії може бути тільки умовним і лише за візуальними ознаками. Але змістовий шар не вкладається в комедійний дискурс, незважаючи на безліч смішних чи кумедних сцен: «Що робить фільм ще більш привабливим, так це те, що Чаплін був диваком і мрійником, який грає героя у своєму сні. Він фактично використовує послідовності снів у кількох своїх фільмах: «Банк» (1915), «Сонячна сторона» (1919), «Малюк» (1921)» (Hansmeyer, 1999, p. 4). Проте критики не залишали в спокої режисера, дорікаючи йому за найдрібніші недоліки, але й визнаючи причину успіху фільму, про що йдеться у книзі Ч. Маланда «Чаплін та американська культура. Еволюція образу зірки»: «Це суміш комедії та пафосу у «Малюку» (як і у «Волоцюзі» та «Банку», що повністю відсутнє у щоденному житті. Чаплін, мабуть, усвідомлював, що це почуття було однією з причин популярності його фільмів» (Maland, 1989, p. 56).

ВИСНОВКИ

Отже, комедії Чарлі Чапліна є новим етапом в становленні комедійного жанру не тільки американського, а й у світового кінематографа. На прикладі «Малюка» можна побачити, які та скільки чинників впливали на створення спочатку невибагливих, а згодом і глибоко психологічних картин: це яскраві, часто драматичні сторінки біографії режисера (особливо його дитинства). Геніальний режисерський хід — народження особливого героя, завжди впізнаваного завдяки колоритній та безглуздій зовнішності, яка постійно контрастує з його глибоким духовним світом, що, з одного боку, підсилює комічний ефект, з іншого — створює унікальний та багатогранний образ. У швейцарський період Чаплін замінив музичний супровід, що додало фільму емоційних барв. У жанровому відношенні комедії Чарлі Чапліна не вписуються в наявну на той час (і пізніше) класифікацію, адже його фільми — нове слово в кінокомедії.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Chaplin, Ch. (2012). *My Autobiography*. Melville House.
- Deleuze, G. (1997). *Cinema 1. The Movement-Image*. University of Minnesota Press.
- Girgus, S. B. (2002). *America on Film: Modernism, Documentary, and a Changing America*. Cambridge University Press.
- Grey Chaplin, L., & Vance, J. (1998). *Wife of the Life of the Party: A Memoir*. Scarecrow Press.
- Hansmeyer, C. (1999). *Charlie Chaplin's Techniques for the Creation of Comic Effect in His Films*. GRIN Verlag.
- Harness, K. (2007). *The Art of Charlie Chaplin: A Film-by-Film Analysis*. McFarland & Co.
- James, S. (2016, March 1). *The Beginner's Guide: Charlie Chaplin, Director*. Film Inquiry. <https://www.filminquiry.com/the-beginners-guide-charlie-chaplin/>
- Kris, E. (1952). *Psychoanalytic Explorations in Art*. International Universities Press.
- Kuriyama, C. B. (1992). Chaplin's Impure Comedy: The Art of Survival. *Film Quarterly*, 45(3), 26–38. <https://doi.org/10.2307/1213221>
- Maland, Ch. J. (1989). *Chaplin and American Culture: The Evolution of a Star Image*. Princeton University Press.
- Mast, G. (1979). *The Comic Mind. Comedy and the Movies* (2nd ed.). The University of Chicago Press.
- McCabe, J. (1978). *Charlie Chaplin*. Doubleday & Company, Inc.
- Mierzejewska, Z. (2011). Charlie Chaplin: The Genius Behind Comedy. *ESSAI*, 9, 88–93.
- Simmons, Sh. (1985). *The Montage Man: Charlie Chaplin's Reception by the European Avant-Garde*. https://www.academia.edu/11094235/The_Montage_Man_Charlie_Chaplins_Reception_by_the_European_Avant-Garde

www.academia.edu/11094235/The_Montage_Man_Charlie_Chaplins_Reception_by_the_European_Avant-Garde

Wada, L. (n.d.). *Charlie Chaplin's Wives* (Pt. 2). Edna Purviance. Retrieved May 20, 2022 from <http://www.ednapurviance.org/chaplininfo/chaplinwives.html>

REFERENCES

- Chaplin, Ch. (2012). *My Autobiography*. Melville House [in English].
- Deleuze, G. (1997). *Cinema 1. The Movement-Image*. University of Minnesota Press [in English].
- Girgus, S. B. (2002). *America on Film: Modernism, Documentary, and a Changing America*. Cambridge University Press [in English].
- Grey Chaplin, L., & Vance, J. (1998). *Wife of the Life of the Party: A Memoir*. Scarecrow Press [in English].
- Hansmeyer, C. (1999). *Charlie Chaplin's Techniques for the Creation of Comic Effect in His Films*. GRIN Verlag [in English].
- Harness, K. (2007). *The Art of Charlie Chaplin: A Film-by-Film Analysis*. McFarland & Co [in English].
- James, S. (2016, March 1). *The Beginner's Guide: Charlie Chaplin, Director*. Film Inquiry. <https://www.filminquiry.com/the-beginners-guide-charlie-chaplin/> [in English].
- Kris, E. (1952). *Psychoanalytic Explorations in Art*. International Universities Press [in English].
- Kuriyama, C. B. (1992). Chaplin's Impure Comedy: The Art of Survival. *Film Quarterly*, 45(3), 26–38. <https://doi.org/10.2307/1213221> [in English].
- Maland, Ch. J. (1989). *Chaplin and American Culture: The Evolution of a Star Image*. Princeton University Press [in English].
- Mast, G. (1979). *The Comic Mind. Comedy and the Movies* (2nd ed.). The University of Chicago Press [in English].
- McCabe, J. (1978). *Charlie Chaplin*. Doubleday & Company, Inc [in English].
- Mierzejewska, Z. (2011). Charlie Chaplin: The Genius Behind Comedy. *ESSAI*, 9, 88–93 [in English].
- Simmons, Sh. (1985). *The Montage Man: Charlie Chaplin's Reception by the European Avant-Garde*. https://www.academia.edu/11094235/The_Montage_Man_Charlie_Chaplins_Reception_by_the_European_Avant-Garde [in English].
- Wada, L. (n.d.). *Charlie Chaplin's Wives* (Pt. 2). Edna Purviance. Retrieved May 20, 2022 from <http://www.ednapurviance.org/chaplininfo/chaplinwives.html> [in English].

THE BIRTH OF A NEW TYPE OF COMEDY IN CHARLIE CHAPLIN'S FILMS

Eugeniya Moreva^{1*}, Andrii Maslov-Lysychkin²¹National Academy of Government Managerial Staff of Culture and Arts²Kyiv National University of Culture and Arts**Abstract**

The purpose of the article is to determine the prerequisites for the formation and development of new genres of film comedy in the work of American director Charlie Chaplin and to systematize the basic principles of his comedic drama. *Research methodology.* The biographical method was used (with its help parallels were drawn and regularities were found between the professional activity and life vicissitudes that befell the artist throughout his life, especially in the early periods) and the socio-cultural approach (it reveals the professional and personal context in which the director lived and worked). In addition, general scientific and scientific methods were used, in particular, the method of artistic analysis (to identify special means of expression in visual and musical series) and the method of historical analysis (to summarize the results of the study). *Results.* Charlie Chaplin's comedies are based on the entire spectrum of human feelings; through funny and amusing situations, deep themes that have always concerned humanity are revealed: love, family, care, affection, responsibility, good and evil. One of the main themes — poverty in modern society — is ingeniously realized with the help of the famous tramp hero (in his own performance), who is forced to obey the laws of the underground of the metropolis, but is an example of a sensitive and intelligent person. It is revealed that in terms of genre Charlie Chaplin's comedies do not fit into the existing at that time (and later) classification because his films are a new word in film comedy. In the example of Chaplin's early comedies, the formation of the famous image of the clumsy tramp is considered. The analysis of the film *The Kid* using the biographical method revealed the traits of the new comedy hero because his behavior affects the viewer's emotional perception. The director's own life experience allowed him to create unique screen works based on humanism and love of life. *The scientific novelty* lies in the fact that for the first time in Ukrainian art studies the issue of genre problems in Charlie Chaplin's films is highlighted.

Keywords: film comedy; genre; biography; filming process; interpersonal relations; Charlie Chaplin

Інформація про автора

Євгенія Морєва, кандидат мистецтвознавства, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, вул. Лаврська, 9, Київ, Україна, 02000, ORCID iD: 0000-0003-4342-7242, e-mail: ginasea@ukr.net

Андрій Маслов-Лисичкін, старший викладач, Київський національний університет культури і мистецтв, вул. Євгена Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133, ORCID iD: 0000-0003-4679-7214, e-mail: irinamlfest@gmail.com

Information about the authors

Eugeniya Moreva^{*}, PhD in Art Studies, National Academy of Government Managerial Staff of Culture and Arts, 9 Lavrska St., Kyiv, 02000, Ukraine, ORCID iD: 0000-0003-4342-7242, e-mail: ginasea@ukr.net

Andrii Maslov-Lysychkin, Senior Lecturer, Kyiv National University of Culture and Arts, 36 Ye. Konovaltsia St., Kyiv, 01133, Ukraine, ORCID iD: 0000-0003-4679-7214, e-mail: irinamlfest@gmail.com

^{*}Corresponding author

